

OVBO

AIXECAR EL VOL

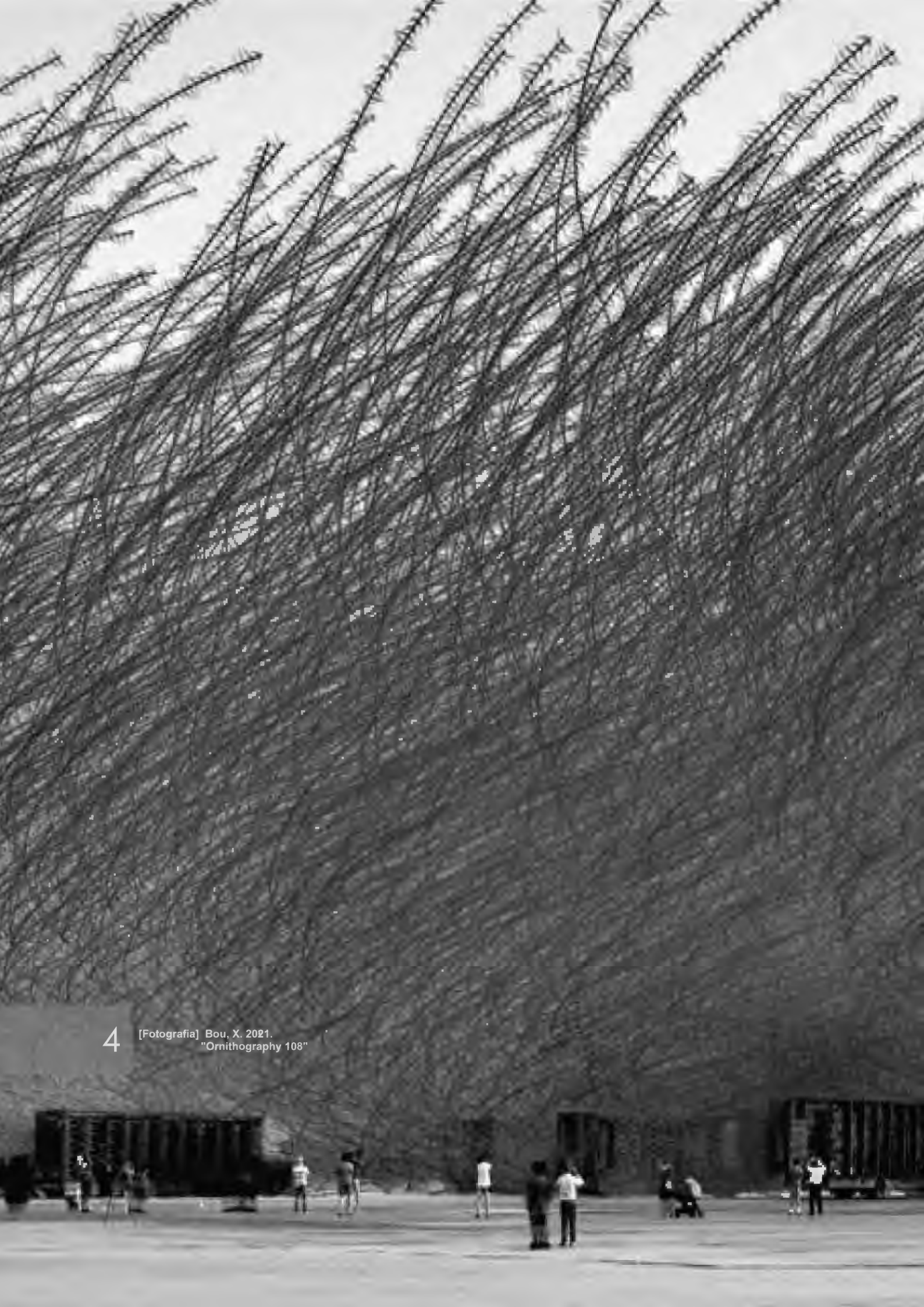

[Fotografia] Bou, X. 2021.
"Ornithography 12"

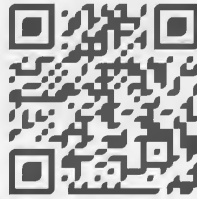
als meus fills, pels sotracs del camí
i perquè algun dia recordin l'amor
i la bellesa del recorregut
que vam fer plegats

ao meu pai que alzou o voo o
30 de maio de 1998 no
hospital do mar.
grazas pola
viaxe

4 [Fotografia] Bou, X. 2021.
"Ornithography 108"

AIXECAR EL VOL

Instal·lació híbrida composta per:

- **Dimensió física:** 8m x 4m x 3m. Instal·lació de fusta, acer, llautó, filament d'àcid polilàctic i ombres pròpies i animades
- **Dimensió virtual:** pàgina web amb contingut narratiu addicional: audiovisuals, stop motions i animacions performatives
<https://maitemorao.wixsite.com/elvo>

Maite Morao Iglesias, juny 2023 / NIUB:15338105 / Pla Antic / UB
Tutor: Antoni Asensio. Grup E1 Escultura. Coordinador: Jaume Ros

Resum / abstract	08
Paraules clau	10
Introducció al vol	12
Partida	16
a. Paradoxa d'allò permanent que és representat a partir de l'efímer	18
b. Estètica de la vacuïtat i poètiques de l'absència	19
c. Estètica de l'abscondit	21
Aproximació	24
Tractaments	31
Lligams	34
Desenllaç	40
Referències	48
a. Recursos filmics	50
b. Recursos gràfics	51
c. Referències webgràfiques i digitals	52
d. Referències filmogràfiques i documentals	52
e. Referències bibliogràfiques	53
Annexes	54
I. Antecedents	56
II. Desenvolupament	58
III. Comiat	62

CAT

“*Aixecar el vol*” proposa una aproximació a la mort des de diferents prismes:

Conceptualment la instal·lació gira entorn l’observació del vol d’una au com a metàfora del recorregut per la vida i el traspàs al més enllà. Per a fer-ho parteix de la fragilitat de l’ésser humà que neix i mor en posició fetal ja sigui embolcallat pel niu o amortallat per la tomba i que, com l’au fènix, només a través de la mort a la seva vida anterior pot ‘renéixer’. Amb aquest primer recurs cerca explorar la relació entre *transcendència* i *immanència*, entre allò que té voluntat de **permanència** i l’**efímer**.

Compositivament, el conjunt pretén ser coherent amb la idea de la instal·lació, evocant la desaparició del cos físic a través de la transformació en un ésser espiritual i situant la mort en una mena d’**espai de transició** entre el món *material* i el *transcendent*.

... Com a **mecanisme expressiu** pretén amarar-se d’una **estètica de la vacuïtat**, d’una **poètica de l’absència**, a partir de l’evanescència pròpia de les ombres.

... Com a **recurs narratiu** intenta jugar amb la contradicció que suposa contemplar l’animació d’ombres del moviment d’un vol congelat, com una mena de **records de la vida d’algú**.

És aquest mecanisme que permet contemplar l’ésser fantàstic que no pot existir ni podem veure més enllà del darrer somni (*vèrtebres alades d’au fènix...*) en un llenguatge del silenci, del misteri, d’allò que no pot ser descrit amb paraules i que transporta a l’observador al dubte, a la interrogació d’una realitat, que cada cop li esdevé més opaca, més difícil de diferenciar entre *claredat* i *ombra*, entre la revelació del pas al més enllà i l’ocultació de la descomposició del cos físic, a través d’una **estètica de l’abscondit**.

RESUM

ENG

“*Aixecar el vol*” proposes an approach to **death** from different prisms:

Conceptually, the installation revolves around observing the flight of a bird as a metaphor for the journey through life and the transition to the afterlife. To do this, it starts from the fragility of the human being who is born and dies in the fetal position, whether wrapped in the nest or sealed in the tomb and who, like the phoenix, only through the death of his life previous can be ‘reborn’. With this first resource, it seeks to explore the relationship between transcendence and immanence, between something that wants to **permanence** and the **ephemeral**.

Compositionally, the set aims to be consistent with the idea of the installation, evoking the disappearance of the physical body through the transformation into a spiritual being and placing death in a kind of **transitional space** between *the material world* and *the transcendent*.

... The **expressive mechanism** aims to draw on an **aesthetic of emptiness**, a **poetics of absence**, based on the own evanescence of shadows.

... The **narrative resource** tries to play with the contradiction that entails contemplating the shadow animation of the movement of a frozen flight, as a kind of **memories of someone’s life**.

It is this mechanism that allows us to contemplate the fantastic being that cannot exist nor can we see beyond the last dream (*winged vertebrae of a phoenix...*) in a language of silence, of mystery, of what cannot be described with words and which transports the observer to doubt, to the questioning of a reality, which becomes more and more opaque, more difficult to differentiate between *clarity* and *shadow*, between the revelation of the passage to the beyond and the concealment of the decomposition of the physical body, through an **aesthetic of the hidden**.

ABSTRACT

#vèrtebra alada: definició: forma de vida que té **eixida** en la **mort** i **reneix** en el **record**

mort: sinònims: òbit, **#desenllaç**, decès, trànsit, defunció, **#traspàs**, expiració
accepcions: cessar de viure. Resultat de desfer un llaç, un vincle. Esdeveniment final que resol les visibilitats d'una narració. Acte de transcendir d'una realitat matèrica a una vida espiritual

recorregut: sinònims: viatge, **#vol**, traça, camí, trajecte, **#eixida**, singladura
accepcions: trajecte que descriu un desplaçament en l'espai i el temps. Volada d'un ocell des de que s'alça del terra fins que assoleix el seu destí. Trajectòria vital

mort
òbit
desenllaç
decés
trànsit
defunció
traspàs
expiració

recorregut
viatge
vol
traça
camí
trajecte
eixida
singladura

record
remembrança
memòria
rastre
ombra
empremta
traç
pòsit

recuperació
esparpell
ressorgiment
renaixement
revifalla
represa
revifament
au fènix

record: sinònims: remembrança, memòria, rastre, espectre, **#ombra**, empremta, **#traç**, pòsit
accepcions: manifestació de l'esperit que reconstrueix el passat fent-lo viure a través del present. Quelcom que, segons els antics, sobreviu d'una persona. Empremta que es deixa en descriure un moviment

renaixement: sinònims: recuperació, esparpell, ressorgiment, revifalla, represa, revifament, **#au fènix**
accepcions: recobrament de les funcions que donen lloc a la vida. Retornar al lloc que va donar origen a quelcom
simbologia: representació mitjançant un ocell fabulós capaç de ressorgir de les seves cendres

PARAULES CLAU

INTRODUCCIÓ AL VOL

Aquest projecte s'ha anat gestant en un moment de malaltia.

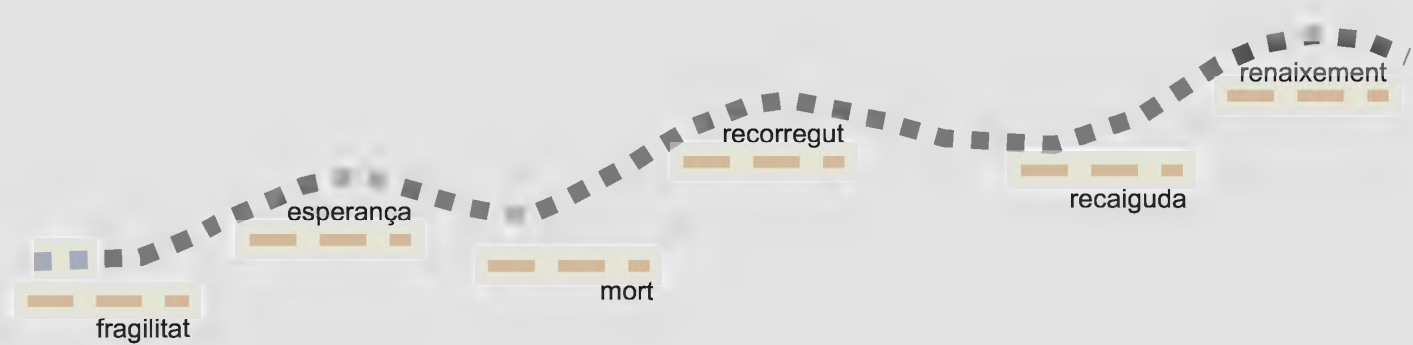
Aquestes circumstàncies, fan que no pugui treballar físicament com m'agradaria.

Intento donar-li la volta i transformar aquesta situació en un 'condicionant de projecte' que hi jugui a favor.

Amb aquesta intenció, utilitzo conceptes molt presents en el meu dia a dia per a construir una instal·lació híbrida que em permeti tirar del llenguatge amb el que ara dibuixo petites ones que penjo de l'aire...

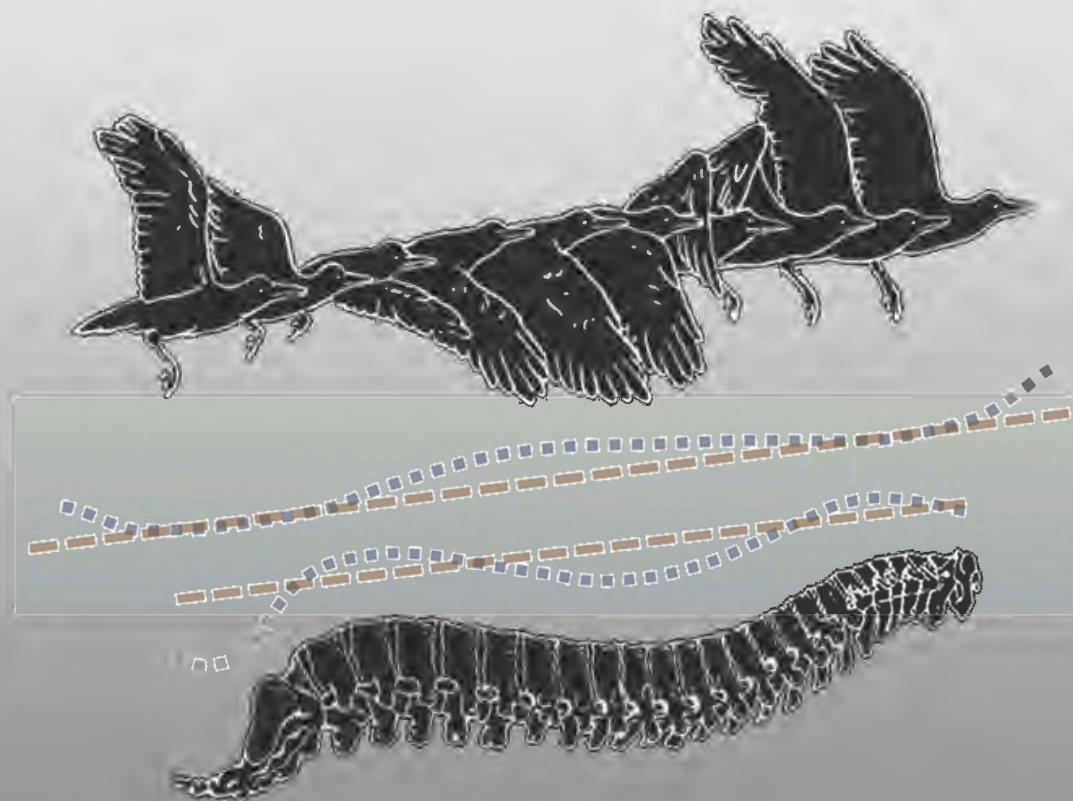
Aquestes cadenes de paraules, que fiten les pujades i baixades del meu estat d'ànim, em transporten a la línia sinusoidal d'una columna vertebral cansada i adolorida...

... però també al moviment d'un ocell que aixeca el vol i que requereix de totes i cada una de les batzegades per a poder enlairar-se.

I és que, aquest projecte, no pot evitar evocar a l'au fènix que, indefectiblement, ha de morir per a poder renéixer.

Des d'aquest punt de partida, es proposa configurar un espai on poder suspendre de l'aire una instal·lació física, formada per una abstracció d'aquestes vèrtebres alades, en la que es vol remarcar no només el moviment d'ascensió a partir d'una suma de petites derrotes; també la idea de recorregut, d'estela, de promenade pel que va ser; mitjançant subtils línies que reseguixen aquest viatge.

Amb la mateixa intenció, es superposa una instal·lació virtual, expandida, híbrida; que neix de les ombres d'aquest recorregut físic; no podia ser d'una altra manera...

Aquestes ombres no pretenen altra cosa que capturar l'instant, el record, la vida; en un intent de detenir el temps. I són precisament aquestes ombres les que cobren moviment en un últim alè, com una darrera voluntat complida...

PARTIDA

a. Paradoxa d'allò permanent que és representat a partir de l'efímer.

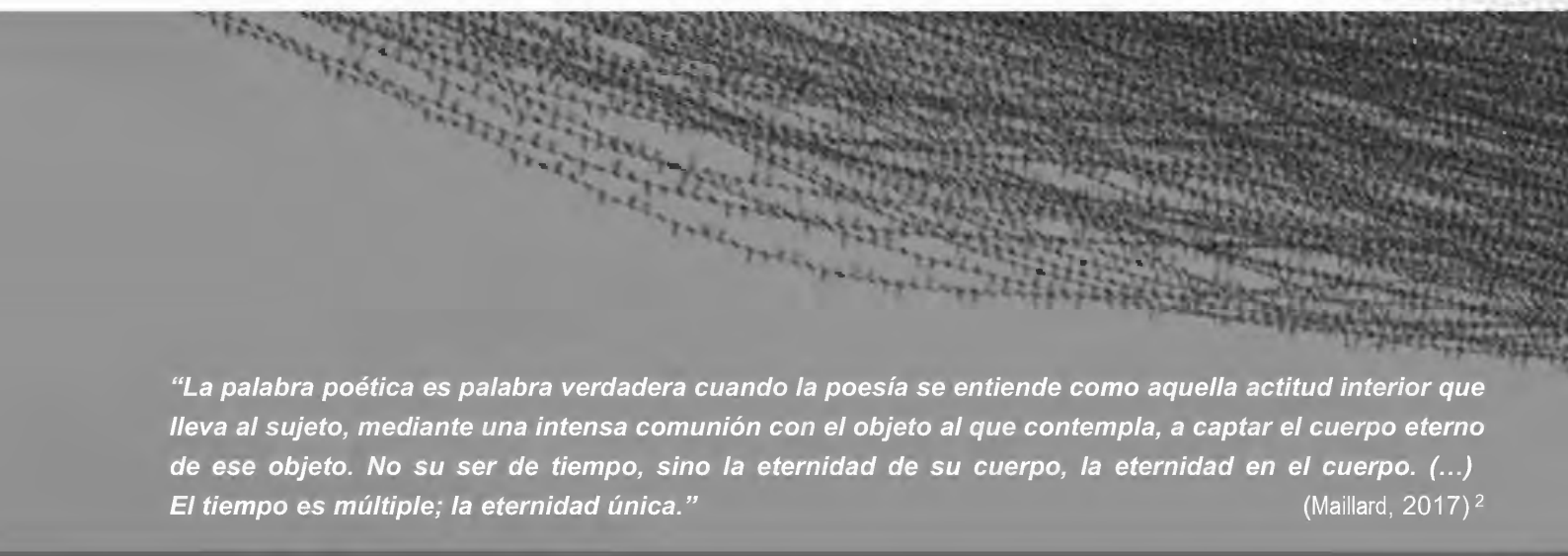
El projecte pretén explorar la contradicció entre permanent i efímer en l'essència de l'ésser humà, no només perquè proposa una aproximació a la fragilitat de la vida enfront la permanència del record, sinó també a través del llenguatge que utilitza en representar com a peces feixugues i estàtiques cada un dels fugaços moviments d'una mena d'au fènix que alça el vol.

Aquest plantejament s'encaixa en el discurs de Christine Buci-Gluksmann *"Estética de lo efímero"* :

"Explorar la paradoja inicial de lo efímero en el arte (...) implica romper con toda una concepción lineal del tiempo, un tiempo de progreso o de memoria, que subtiende al acercamiento al arte y apunta a desprender sus transformaciones a través de permanencias." (Buci-Gluksmann, 2003)¹

En aquest sentit, la instal·lació proposa congelar el temps i construir-lo com un objecte més que forma part de la composició física de l'obra.

Per a fer-ho, reproduïx la silueta del moviment de cada batec d'ales (com a representació artística del pas del temps) així com les corbes del recorregut que aquest vol dibuixa en l'espai i que prenen cos en forma de traç opac, estàtic, permanent; tot i ser la seva essència contradicció pura: evanescència, moviment i fugacitat. Tot plegat en un intent de representar aquesta paradoxa que ja plantejava Buci-Gluksmann i de posar en valor el temps, però no a partir de la seva condició efímera sinó de la construcció de la seva permanència. En paraules de Chantal Maillard:

"La palabra poética es palabra verdadera cuando la poesía se entiende como aquella actitud interior que lleva al sujeto, mediante una intensa comunión con el objeto al que contempla, a captar el cuerpo eterno de ese objeto. No su ser de tiempo, sino la eternidad de su cuerpo, la eternidad en el cuerpo. (...) El tiempo es múltiple; la eternidad única." (Maillard, 2017)²

[Fotografia]: Bou, X. 2021. Fragments de "Sturnus vulgaris"
[Referències]:

¹ Buci-Gluksmann, C. (2003) "Estética de lo efímero". Conferències. Editorial Galilee, pp.11-12

² Maillard, C. (2017) "La razón estética". G. Gutenberg, p. 45

³ Trias, E. (1999) "La razón fronteriza". Ensayos. Destino, pp. 112-113

⁴ Luca de Tena, M. (2008) "La presencia de lo ausente". Universitat de Salamanca, p.19

b. Estètica de la vacuïtat i poètiques de l'absència

L'obra proposa reflexionar també sobre 'l'absència'.

En la seva construcció, no és l'ocell el protagonista, tampoc ho és la columna vertebral alada, ho és el seu vol, el seu recorregut, la seva estela... en definitiva, el seu **record**.

L'aixecar el vol (el guariment o el traspàs espiritual), el renaixement de l'au fènix, és quelcom al que s'aspira però que en la instal·lació (com en la vida) no s'ha assolit encara. És més un desideràtum que una realitat en sí mateixa. Com si la corba sinusoidal d'aquest moviment pogués tenir una asímptota a la que tendir però que només podrà assolir a l'infinit i pel que, en el present, només pot ser absent.

Aquests moviments executats per les ombres i aquestes esteles de batec d'ales que es construeixen amb fils ondulants, ens permeten percebre altres 'realitats' a partir d'imatges que hi són però que, a la vegada, no podem assegurar que siguin reals o només fruit de la nostra por al desconegut. Fent una referència a "Cat People" de Jacques Tourneur, es persegueix aconseguir aquesta dualitat mitjançant la contradicció que suposa contemplar ombres que hi són, d'experiències que al mateix temps no podem assegurar que tinguin lloc.

Fotogrames de la pel·lícula "Cat People" (1942), de Jacques Tourneur

Si situem el nihilisme com a punt de partida de les teories de la vacuïtat i seguint el fil argumental d'Eugeni Trias:

"La negación del nihilismo conduce, de modo inequívoco, a concebir todo ser como eternamente salvado de su vecindad con la nada, como inmortal. Luego se debería asumir inevitablemente esa presencia-ausencia de la muerte como dato constitutivo del comienzo" (Trias, 1999)³

És precisament aquesta dicotomia sobre la mort en parlar de l'absència, de la que ens apropiem en aquest projecte a partir de l'ús de materials com la fusta: matèria viva però alhora morta quan és arrencada de l'arbre.

I és que la relació entre la vacuïtat i la mort, com entre les ombres i la mort s'ha establert recurrentment des de disciplines molt diverses, ja sigui des del camp de l'art amb autors com Manuel Luca de Tena, com des del camp de la poesia, amb referents com Paul Celan o Nelly Sachs:

"El vacío de pensar qué es la nada, o eso impensado e impensable que traza un límite radical respecto al ser, eso es lo que hace posible que el pensar piense. Pensar es, de hecho, situarse en relación de reflexión meditativa en relación a ese vacío; un vacío que en la experiencia de anticipación de la muerte se hace presente. La muerte es, en cierto modo, lo que suscita espontáneamente la matriz de toda interrogación. Interrogar es alojar ese vacío de la nada, experimentada como anticipación de la muerte, en el pensamiento; un pensamiento que en la propia interrogación despunta y crece." (Luca de Tena, 2008)⁴

[Fotografía]: Bou, X. 2021. "Ornithography 189"
[Fotografía]: Ai Weiwei 2014 "Bombolles"

[Referències]:

⁵ Ulrich Obrist, H. (2011) "Ai Weiwei. Conversaciones". Gustavo Gili, pp. 80-81

⁶ Zambrano, M. (1998) "Los sueños y el tiempo". Siruela, p. 22

⁷ Gonzalo Carbó, A. (1998) "El arte abstracto y lo indecible: el fondo abisal de la obra de arte" pp. 128-129, 138 i 150

c. Estètica de l'abscòndit

Es difícil parlar d'**absència** i no remetre al No-res (nil), a l'obscur, com Stoichita ens suggereix en descriure l'objecte de l'enamorament del jove Narcís quan contempla la seva ombra.

Si partim d'un altre artista contemporani com **Ai Weiwei** per a una aproximació a l'estètica de l'abscòndit des de l'experiència escultòrica, cal esmentar l'obra "**Bombolles**"

"Es algo que no puedes identificar; no es algo que te resulte familiar; es un objeto extraño, pues no sabes para qué sirve, pero está hecho con un nivel de calidad tan alto que no puedes ignorar que tiene un uso, aunque lo desconoces. Me parece muy interesante poner un esfuerzo o un trabajo desmesurados en algo inútil o, incluso, innombrable.

*No le puedes poner nombre porque, cuando algo no se ha usado nunca tampoco podrá usarse en el futuro. **En cierto sentido, no existe.***

Aunque se trate de un objeto físico, no existe."

(Ai Weiwei, 2014)⁵

També des del camp de la filosofia, **María Zambrano** explora àmpliament aquesta temàtica:

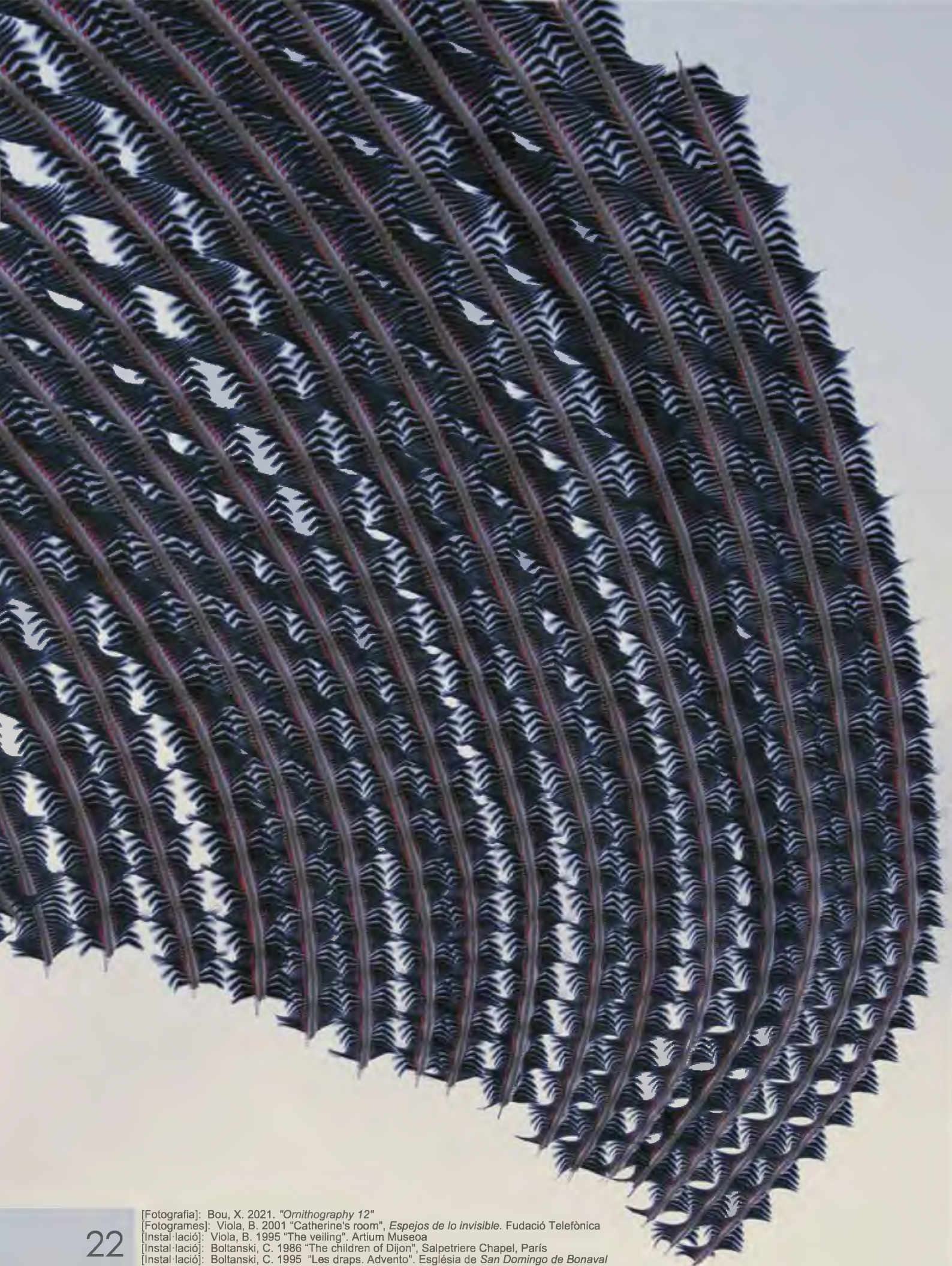
"Duda (el sujeto) de esa realidad que cuanto más objetiva, le es más opaca, más inadecuada. Inadecuada a su vivir completo, a su vivir total, a su situación entre la claridad y la sombra, entre la revelación y la ocultación. Porque no está ni puede estar radicalmente despierto, y aquello que queda oscuro sigue siendo real, la realidad desconocida". (...) "Y es que no existe realidad alguna para el hombre –tal parece ser su condición- que no se le oculte en cierto modo más se le hace visible". (...) "El tratar con la realidad humanamente es padecer sus ocultaciones. El hombre padece su propia trascendencia. Y el hombre padece su propia ocultación, su inmanencia o estar, hasta hundirse en ella. El hombre duerme". (Zambrano, 1998)⁶

En el projecte proposat es cerca jugar amb aquesta estètica de l'abscòndit, partint de l'abstracció de la pròpia composició volumètrica. No podem oblidar que l'art abstracte en paraules d'**Antoni Gonzalo Carbó** neix de la paradoxa de "mostrar allò impensable (*Undenkbar*), de fer visible allò invisible (*aórat*) i de representar allò irrepresentable (*Entbildung*)"

Compositivament també, la construcció del mite de l'au fènix, pretén evocar la idea de la desaparició del cos físic i la seva transformació en un ésser espiritual, com a vehicle de la transició entre allò efímer i allò transcendent, en una mena de metamorfosi envers l'espiritualitat.

Aquesta recerca de la transcendència en paraules d'**Antoni Gonzalo Carbó** cerca endinsar-se més enllà del límit d'allò sensible, més enllà d'allò conegut:

"Se trata de alcanzar, por medio de la ascesis y el correspondiente despojamiento de la imagen, una experiencia límite de la visión de Dios, visión que intenta explorar lo que está más allá de su alcance. Es la visión que se dirige hacia la búsqueda de su trascendencia, afán de la mirada que persigue el conocimiento de lo que se sitúa más allá del límite, hacia el cerco oscuro de lo sagrado." (Carbó, 1998)⁷

[Fotografia]: Bou, X. 2021. "Ornithography 12"
[Fotogrames]: Viola, B. 2001 "Catherine's room", *Espejos de lo invisible*. Fundació Telefónica
[Instal·lació]: Viola, B. 1995 "The veiling". Artium Museoa
[Instal·lació]: Boltanski, C. 1986 "The children of Dijon", Salpêtrière Chapel, París
[Instal·lació]: Boltanski, C. 1995 "Les draps. Advento". Església de *San Domingo de Bonaval*
[Referències]:⁸ Perov, K. (2020) comissària "El viaje infinito de Bill Viola" Fundació Telefónica, URL
⁹ Boltanski, C. (1995) "Advento y otros tiempos". Ed. Polígrafa SA, pp. 74-75, 96, 114

Alguns dels artistes més representatius d'aquest llenguatge a mig camí entre la revelació i l'ocultació i que han estat utilitzats com a referents en l'obra proposada són Christian Boltanski i Bill Viola, aquest darrer amb treballs com "Catherine's Room" o "The veiling".

Bill Viola "Catherine's Room", 2001
Espejos de lo invisible.
Espacio Fundación Telefónica (2021)

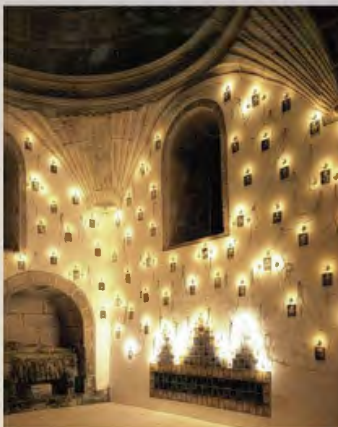
Bill Viola "The veiling", 1995.
Artium Museoa.
<https://catalogo.artium.eus/dossieres/1/bill-viola/obra/sus-obras/veiling>

En les dues peces experimenta amb la llum i l'ombra i els espais de transició entre una i altra. En "Catherine's room" ho fa mitjançant la claror i la foscor i els infinits matisos del dia i la nit durant les quatre estacions de l'any que condueixen a l'espectador per la quotidianitat d'una dona, aconseguint transcendir-la, en paraules de Viola:

"El yo es un océano sin orilla. Mirarlo no tiene principio ni final, ni en este mundo ni en el siguiente".
(Perov, 2020)⁸

En "The veiling" aconsegueix crear una atmosfera de llum i ombres a partir de la projecció de dos recorreguts des de punts de vista enfrontats: el d'un home i una dona que transiten per paisatges nocturns des d'entorns de foscor envers espais de llum. Si bé mai comparteixen escena ni fotograma, en els vels centrals s'entreteixeixen els dos cossos només mitjançant la llum i l'ombra que aconsegueix traspasar les capes de teixit que difuminen les dues realitats, en una experiència simultània de revelació i ocultació.

De Boltanski, són diverses les obres en les que s'endinsa en aquesta temàtica. En elles abandona el museu i colonitza el temple, de manera que l'embolcall hi aporta el marc obscur d'allò sagrat que li permet resignificar l'obra i omplir-la de nous interrogants⁸:

Autor: Christian Boltanski "The Children of Dijon", (1986)
Exposició Salpetrière Chapel, París

Autor: Christian Boltanski "Les draps", 1995.
Exposició "Advento", Iglesia de San Domingo de Bonaval

APROXIMACIÓ

Aquest projecte està concebut com una instal·lació híbrida que pot ser visitada física o virtualment, fent un paral·lelisme amb les nostres coexistències física i espiritual o material i de record.

Aquest desdoblament, permet a l'observador recorreguts i experiències completament diferents. En paraules de **Jacobo Sucari**:

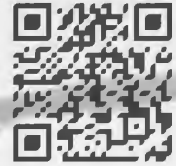
"Estas distintas estrategias de acercamiento, de formas de trabajo, no evolucionan en forma lineal en el tiempo, sino que sus modos co-existen en diversas dimensiones y tiempos y se realimentan unas a otras"
(Sucari, 2015)¹⁰

En la **visita física**, el visitant pot o bé caminar entre les peces en una experiència immersiva en què les ombres cobren vida a partir de la projecció d'animacions de les mateixes o bé contemplar el conjunt des de l'exterior, convertint-se -sense ser-ne conscient- en una peça més de la instal·lació en la que, mentre contempla, està igualment 'transcendent'.

A la **instal·lació virtual** s'hi accedeix mitjançant dispositius mòbils a través d'un codi QR fotoimprès a l'entrada de l'espai o amb qualsevol ordinador mitjançant el link següent:

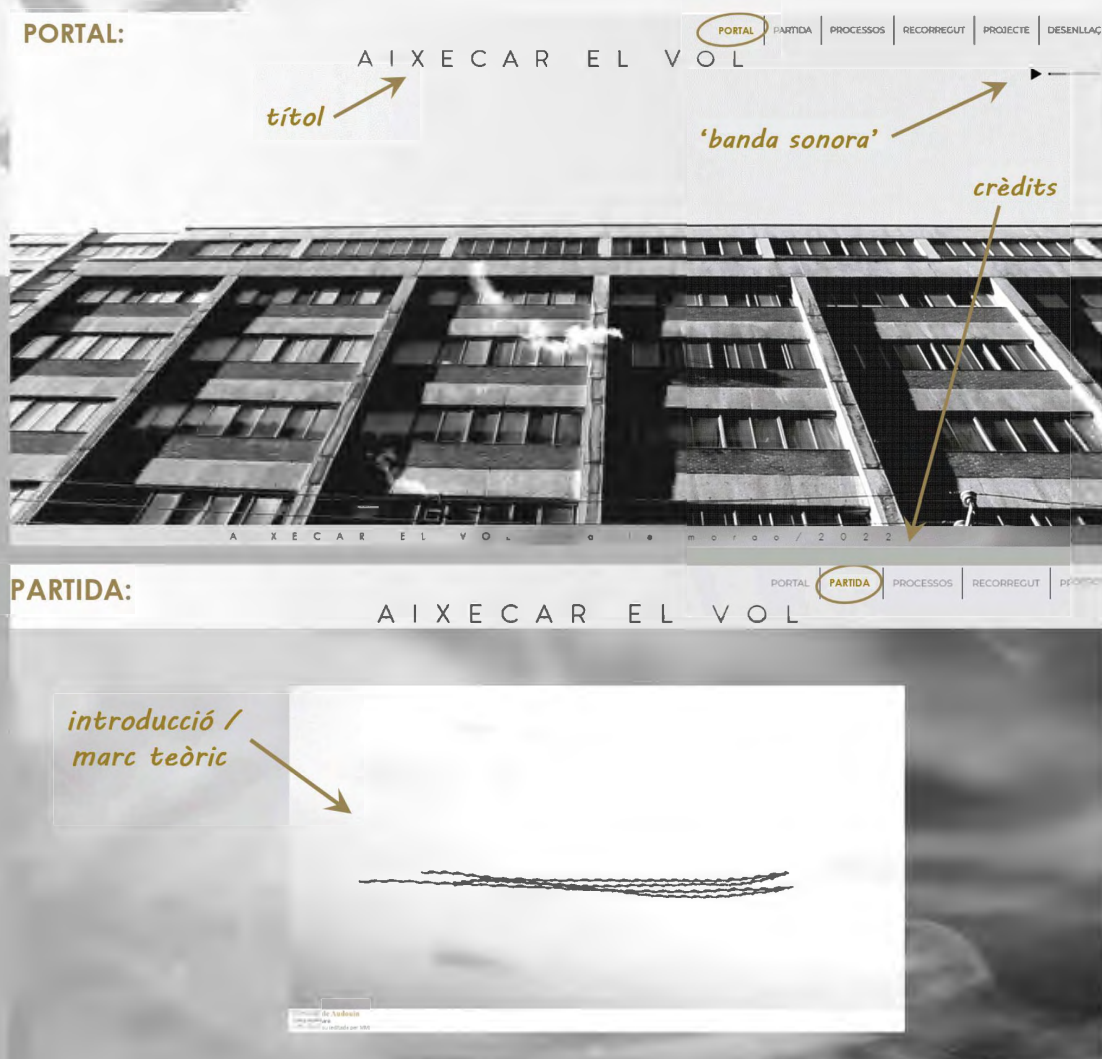
<https://maitemorao.wixsite.com/elvol>

L'objectiu és que la instal·lació pugui acompanyar a l'espectador allà on vagi, que l'espai expositiu estigui obert les 24h/365 dies l'any, -a demanda de l'observador-, que el 'visitant de museus' es converteixi en seguidor d'artistes o d'estils o de peces, com qui consulta un llibre en una biblioteca online, descarrega una simfonia en un repositori virtual o tria una pel·lícula a través d'una plataforma... amb l'avantatge que aquí l'espectador trobarà molt més del que pot oferir un museu: coneixerà el procés de construcció, els interrogants o les intencions de l'artista; en definitiva, podrà participar de la instal·lació en dimensions que traspassen la de la contemplació en un temps i en un espai... gairebé com experimentar l'atemporalitat del record de qui hem perdut...

En aquesta web s'exposen els materials documentals que condueixen a l'espectador a través de les diferents dimensions de la instal·lació en una mena de conte o narració que li ha de permetre experimentar aquest recorregut o, si més no, atansar-se al que hi ha al darrera.

Els capítols d'aquesta 'història' segueixen una estructura similar a la d'una novel·la: aproximació al tema (PARTIDA), presentació dels personatges: construcció física i formal de les peces (PROCESSOS), retrat dels protagonistes (RECORREGUT), nus de la història (PROJECTE) i final obert (DESENLLAÇ):

PROCESSOS:

AIXECAR EL VOL

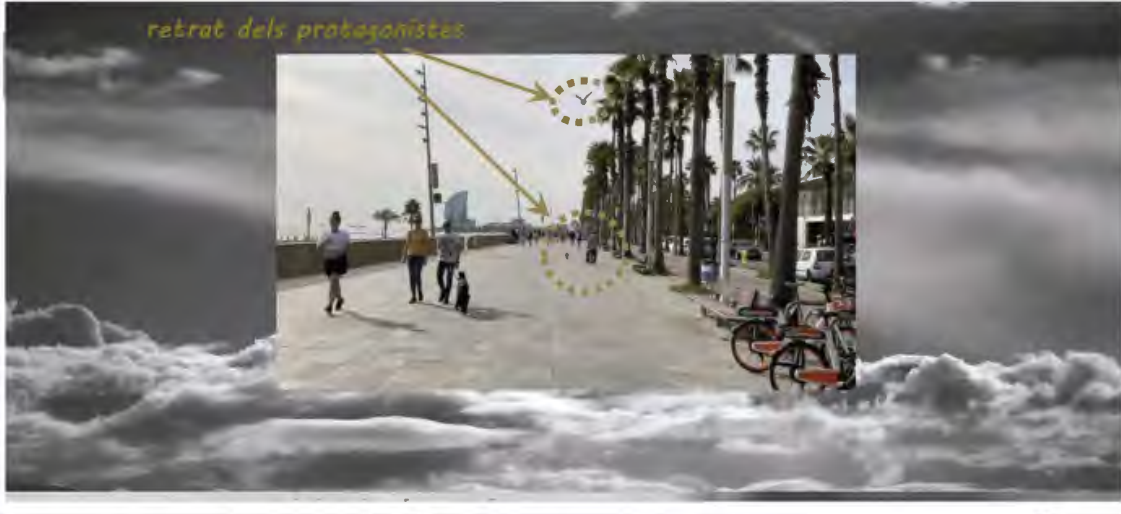
PORTAL PARTIDA **PROCESSOS** RECORREGUT PROJECTE DESENLLAÇ

RECORREGUT:

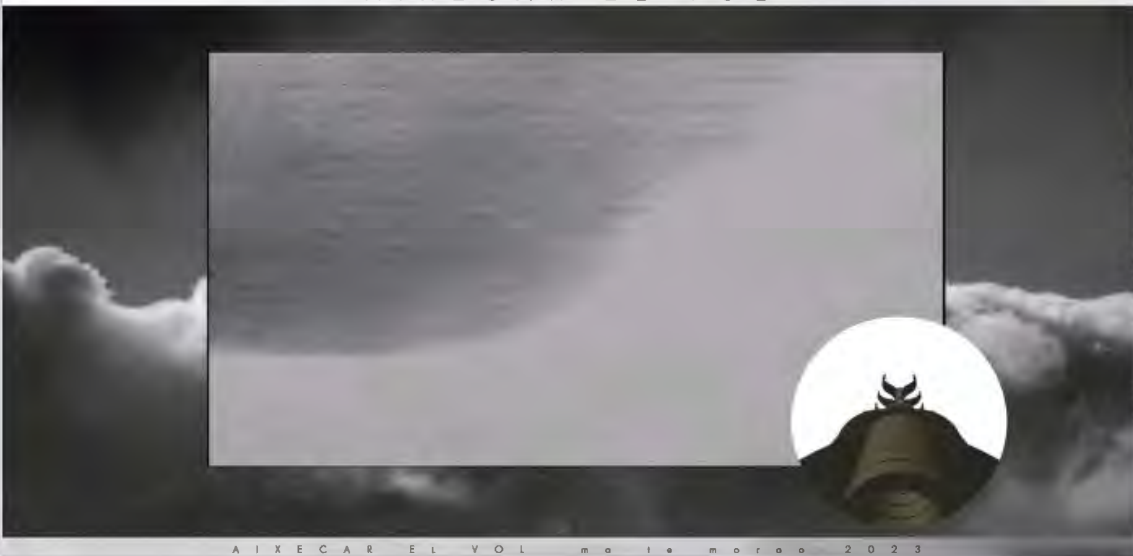
AIXECAR EL VOL

PORTAL PARTIDA PROCESSOS **RECORREGUT** PROJECTE DESENLLAÇ

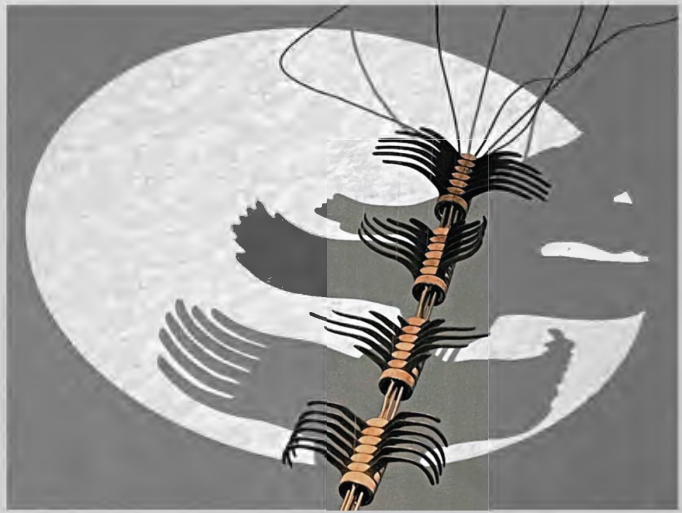

AIXECAR EL VOL

PORTAL PARTIDA PROCESSOS RECORREGUT **PROJECTE** DESENLLAÇ

Amb la darrera pàgina: "**DESENLLAÇ**" és conclou la visita virtual. És la més poètica i es confecciona mitjançant una superposició d'animacions on la peça de Xavi Bou "Murmurations" serveix de teló de fons a un focus de retall que, com en la instal.lació física, permet copsar el moviment en el conjunt inèrte, com un vívid record d'algú que ja no està entre nosaltres.

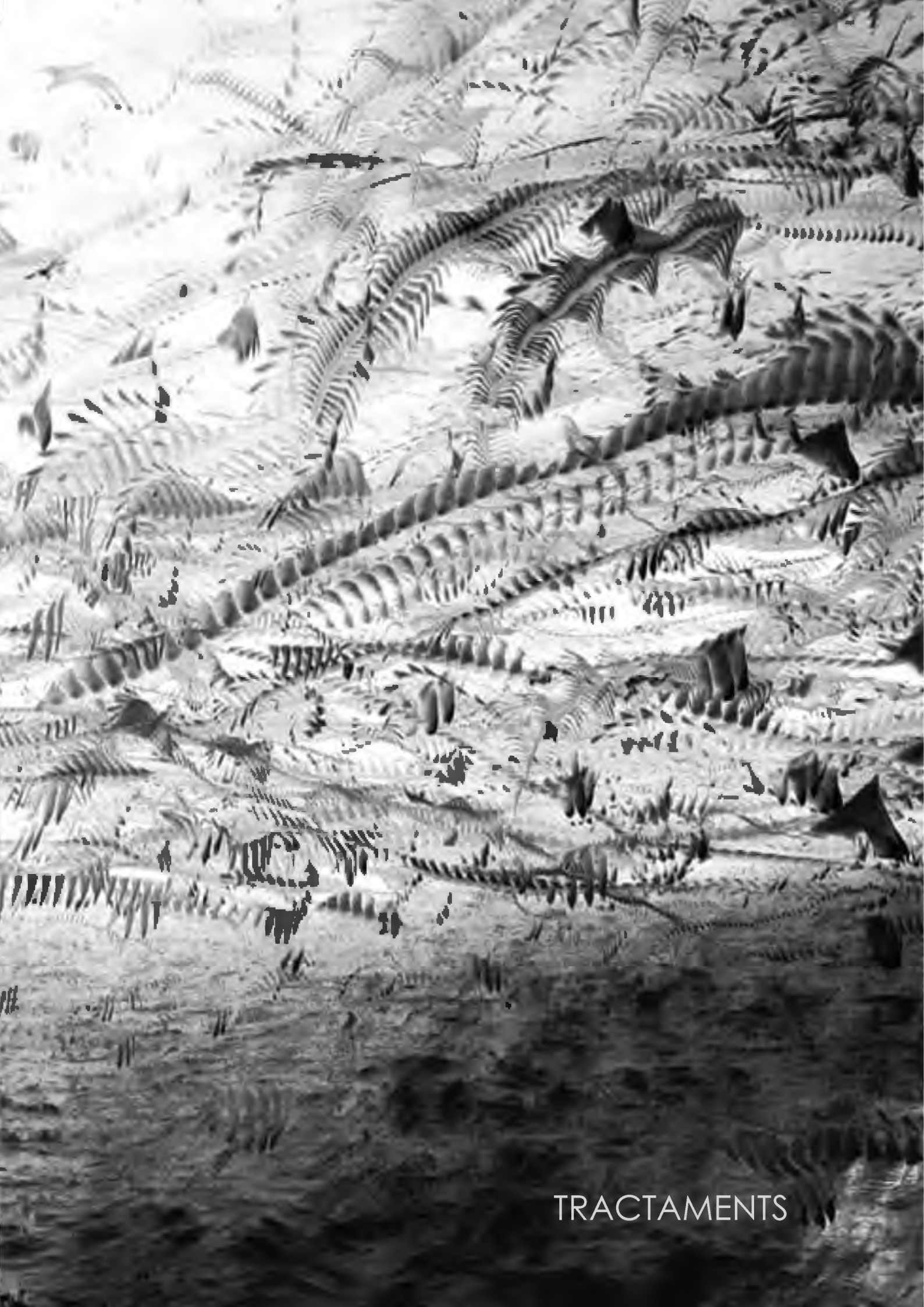
El títol triat: **DESENLLAÇ**, no és arbitrari. Les seves múltiples acepcions permeten també múltiples lectures...

- Des d'un punt de vista **narratiu** explica que aquesta història, malgrat l'hipertext o la possibilitat de navegació aleatòria per les diferents pàgines, té un final amb voluntat de concloure un relat.

- Des d'un punt de vista **espiritual**, la paraula desenllaç s'utilitza sovint com un sinònim de traspàs, de mort, de transició entre el món físic i el transcendent.

- Finalment, des d'un punt de vista **formal**, i jugant amb l'etimologia de la paraula (des-enllaçar ve de desfer un enllaç, de treure un fil), es podria dir que el títol resumeix el que aquesta peça proposa: extreure el lligam del cos a la terra per deixar-lo volar en fils que desmembre la identitat de qui hom va ser, per deixar romandre suspès a l'ambient només un vol, un recorregut, un record.

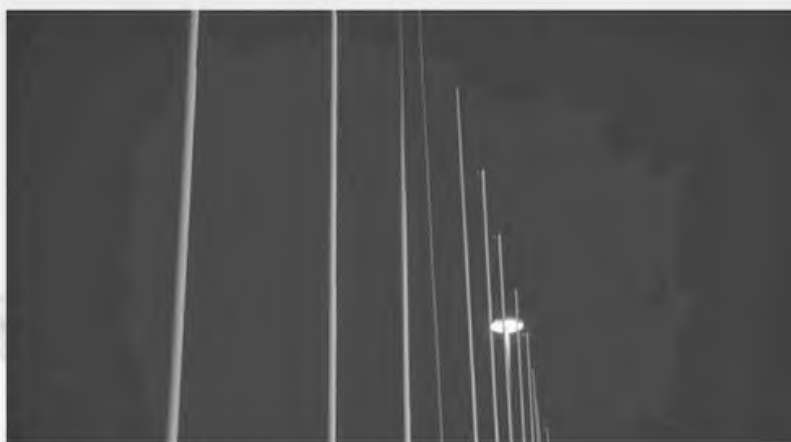

TRACTAMENTS

Pel que fa a l'espai expositiu i, fent un símil amb els contes de Lewis Carroll, la suspensió de les feixugues peces de fusta de roure i acer cru, dibuixen l'estela que deixa el cos físic 'a l'altra banda del mirall' o del pla terrenal per a transcendir, evocant la idea de la mort o de la transformació del cos físic en un ésser espiritual. En una mena de recorregut o transició entre allò efímer i allò transcendent.

El llenguatge compositiu d'aquest projecte, juga amb ombres per a explicar allò transcendent, allò intel·ligible. De la mateixa manera que, per a poder valorar el silenci com a recurs de misteri, la instal·lació s'acompanya del so dels ocells que s'interromp bruscament, per a intentar desvetllar allò que no pot ser explicat amb paraules per ser subtil o difús, com ho és el pas del temps, la proximitat de la mort o el vel d'una penombra...

Com a l'obra "Cat People" de Jacques Tourneur o al film "L'eclisse" de Michelangelo Antonioni, es presenten imatges especulatives en què les ombres, el silenci o el vent es converteixen en metàfora d'allò que no es pot arribar a copsar ni a entendre, d'allò que depassa el món material.

Cal connotar que l'ús de les ombres té un sentit completament diferent en funció de la cultura, així, si a Occident el més poderós aliat de la bellesa ha estat sempre la llum; per contra, en l'estètica tradicional japonesa allò essencial ha estat sempre captar l'enigma de l'ombra. I és d'aquest darrer sentit del que s'intenta amarrar la instal·lació:

"Algunos dirán que la falaz belleza creada por la penumbra no es la belleza auténtica. No obstante, nosotros los orientales creamos belleza haciendo nacer sombras en lugares que en sí mismos son insignificantes. Nuestro pensamiento, en definitiva, procede análogamente: creo que lo bello no es una sustancia en sí sino tan solo un dibujo de sombras, un juego de claroscuros producido por la yuxtaposición de diferentes sustancias."

(Tanizaki, 1994)¹¹

En la **visita virtual**, es proposa una web de navegació lliure per a què sigui l'interès del visitant per la temàtica o la simple curiositat qui construeixi el seu propi recorregut.

"De las relaciones de reflexión y empatía bajo los que funciona la comunicación autor-espectador en el documental lineal, pasamos a un marco donde el grado de participación del usuario en la continuidad documental depende de su curiosidad por los hechos y las maneras en que se aproxima a éstos a partir de la navegación."

(Sucari, 2015)¹²

Aquest tipus de format web, si bé és un mecanisme força recent de construcció documental, es ve utilitzant des de fa algun temps especialment des de la crònica.

Són escasses les incursions en el documental poètic o artístic. Un exemple reeixit, a mig camí entre la crònica i el documental poètic-experimental (apropiant-nos de les categories tipològiques de Barnow) seria “Alma. A tale of violence” de Miquel Dewever, Isabelle Fougère i Hugues Micol. En aquest projecte es possibilita l’aproximació artística a l’experiència vital real d’una jove que va viure integrada en una de les ‘maras’ més violentes de Guatemala durant 5 anys.

Si bé, a “Alma” hi ha centenars de documents a disposició de l’observador acompanyats d’animacions pictòriques força interessants, allò que prevaleix per sobre del conjunt és la narració de la història de la protagonista.

Succeeix el mateix amb “The last Hunt” d’Alexi Hobbs, Jeremy Mendes i The NFB digital Studio.

I és que, en paraules d’Ingrid Kopp, cofundadora d’Electric South, una iniciativa sense ànim de lucre per a desenvolupar la realitat virtual i altres formes d’explicar històries al llarg d’Àfrica:

“La historia siempre tiene que liderar, y luego, por supuesto, el documental interactivo debe estar abierto a nuevas formas de contar la historia. Es interesante ver a cineastas habilidosos pensar en cómo llevar el arte de contar historias al ámbito interactivo y esto es algo que me gustaría ver más. En lugar de que todos se entusiasmen y/o se sientan abrumados por las nuevas tecnologías. Habiendo dicho eso, estoy muy inspirada por lo que puede suceder cuando la historia y la tecnología se unen de una manera significativa para crear un nuevo tipo de experiencia para la audiencia. Si piensas en tu audiencia y tratas de crear historias con las que puedan interactuar de manera significativa y agradable, estás en el punto óptimo.”

(Kopp, 2020)¹³

Aquest enfoc proposat per Kopp i experimentat a “Alma” i a “The last Hunt” és el mateix que s’ha perseguit en la instal·lació virtual “Aixecar el vol”. En aquest sentit, s’ha construït un fil argumental a partir de l’aproximació a la mort des del qual bastir una història que doni unitat a tot el conjunt i permeti entendre la instal·lació física, més enllà dels paral·lelismes que es puguin establir entre la meua situació personal i la instal·lació.

LLIGAMS

KIEFER, Anselm

Anselm Kiefer: "San Loretto", 1976-2007
Oli, emulsió, acrílic i goma laca sobre llenç
190 x 280 cm
Colección Würth

Erosió i reactivació constitueixen el parell d'oposats a partir dels quals Kiefer desenvolupa una rememoració morbosa de la pròpia història, consolidant una mena de metamorfosi capaç de restablir diàlegs entre civilització i història.

Entre present i passat. Entre vida i mort. Aquest tema subjau en tota l'obra de Kiefer, des d'una profunda i personal reflexió espiritual.

Anselm Kiefer, "Die Fraüen der Antique" 2002
Bronze, plom, vidre, ferro, teixit
Hypatia, 202 x 118 x 117 cm
Myrtis, 144 x 133 x 128 cm

A l'esquerra s'observa a Hypatia, la matemàtica, representada per un cub de vidre, assassinada pels seus coneixements i la seva creixent influència que atemoriria els cercles masculins de poder.

A la dreta Myrtis, la poetessa, ajusticiada per voler competir amb el poeta Píndaro, motiu pel que Kiefer la representa amb un pesat llibre de plom gairebé com unes ales en al·lusió a la llegenda d'Ícar qui també va atrevir-se a competir i pel que fou castigat amb la vida.

SHIOTA, Shiharu

Shiharu Shiota, "In silence" 2008
Piano i cadires cremats units amb llana negra
Kunsthau Centre d'art Pasquart, Biel, Switzerland
Fotografia de Sunhi Mang

En aquesta obra, la música es construeix embolcallant l'espai, creant relacions físiques, dotant-la de corporeïtat des del llenguatge propi del silenci.

Aquest recurs, amb què simfonies que no existeixen en el present, es fan paleses i perduren en el temps, és la tècnica que experimento i intento portar al meu terreny en aquesta peça.

Paul Celan, "De umbral en umbral" (2005) Poesía Hiperión
Traducció de Jose Ángel Valente

En aquest poema Celan amb els mateixos temes d'"Aixecar el vol" dibuixa el subtil nexce entre ombra i mort i entre mort i vida.

Habla también tu...

"Habla.
Pero no separes el No del Sí.
Y da a tú decir sentido:
dale sombra.
Dale sombra bastante,
dale tanta
cuanta en torno de ti tú sabes extendida entre
medianoche y mediodía y medianoche.
Mira en torno:
ve cómo alrededor todo se hace viviente
¡En la muerte! ¡Viviente!
Dice la verdad quien dice sombra."

(Celan, 2005)

VIOLA, Bill

Bill Viola, "Catherine's Room", 2001
Vídeo, 5 pantalles planes a color
Dimensions: 381 × 2460 × 570 mm
Tate and National Galleries of Scotland

En aquesta obra es succeeixen diverses pantalles en les que una dona recorre des de la seva quotidianitat les quatre estacions de l'any condensant molts dels interrogants existencials del videoartista com transcendència - immanència, permanència - efímer... En paraules del propi Viola:

"El yo es un océano sin orilla. Mirarlo no tiene principio ni final, ni en este mundo ni en el siguiente"

KAWAMATA, Tadashi

Tadashi Kawamata, "Gallery of Pompidou's huts" 2010
Construcció amb taulells de fusta
Instal.lacions de mides diverses en l'estructura del museu
Centre d'art Pompidou, París.

Kawamata treballa sovint amb restes, materials que recull i reorganitza construint nous objectes. Els taulells de fusta acostumen a ser el seu material predominant, pel seu baix cost i la seva maleabilitat.

A "Huts" construeix nius però, com intento en el meu projecte, ho fa amb proporcions i materials que es contraposen a la idea de lleugeresa i fragilitat d'aquestes construccions, potser cercant també insuflar permanència a allò que només pot ser efímer.

Tadashi Kawamata, "Under the water" 2016
Construcció amb objectes de rebuig i taulells de fusta
Centre d'art Pompidou, Metz.

La instal.lació "Under the water" genera la sensació d'estar submergit sota una capa de residus que suren a escassos metres del cap.

L'observador es converteix, també sense voler-ho, en part de la instal.lació. La sensació de no entendre ben bé què està succeint ni què s'està contemplant és un dels recursos que intentaré traslladar a aquest projecte.

Nelly Sachs, "Enigmas que arden" (1962)
Traducció de Javier Tubía

Ombres, vacuïtat i el més enllà, conceptes sobre els que gira aquest poema i bona part de l'obra de Sachs i que enllacen amb la lectura que també pretèn aquest projecte.

Esa noche

*"Esa noche
Torció una oscura calle adyacente
Por la esquina.
Se extendió entonces la sombra
En mi brazo.
Esta prenda cansada
Quería ser llevada
y el color Nada se dirigió a mí:
¡Tú estás más allá!"*

(Sachs, 1962)

BOU, Xavier

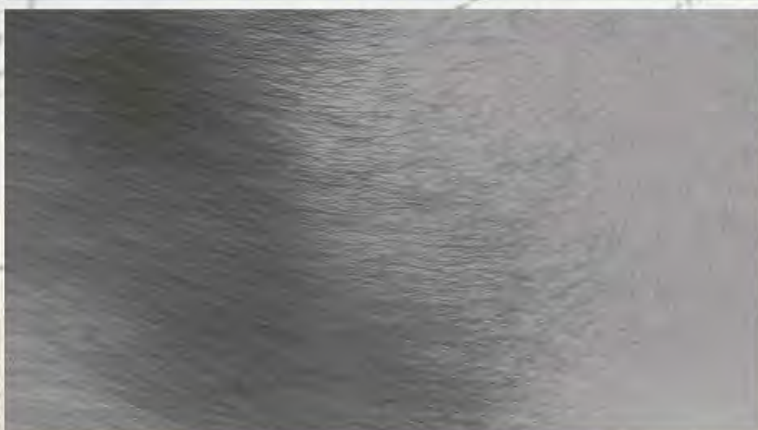
Xavier Bou, *"EMERGENCE"*, 2021
Film.
Duració: 4' 16"

Xavier Bou, *"ORNITHOGRAPHIES"*, 2016
Film.
Duració: 3' 16"

Xavier Bou, *"TOUS LES OISEAUX DU MONDE"*
2022. Film.
Duració: 5' 13"

Xavier Bou, *"MURMURATIONS"*, 2020
Film.
Duració: 2' 36"

Xavier Bou, "Ornithographies" 2014-2023

Fotografies a càmera lenta amb resolució de 4K i post-producció artística.

I per últim, un dels principals referents, que va aparèixer gairebé de casualitat quan intentava construir les animacions de les ombres.

Les fotografies i els films de Xavi Bou intenten captar el moviment i el recorregut dels ocells a partir de congelar i superposar instants en la trajectòria del seu vol.

La sèrie "Ornithographies", en la que treballa actualment, va començar amb composicions on reconstruïa el traç d'algun ocell en solitari sobre un fons triat per a remarcar les corbes ascendents i descendents.

A partir d'aquí, va començar a retratar grups, on les dinàmiques de moviment eren més complexes i no responien només a un exercici per compensar el vent. Les relacions socials, les habilitats de grup, les rutines pròpies d'una comunitat van anar guanyant pes en la seva obra, fins a perdre els referents que enllaçaven aquests éssers amb la terra...

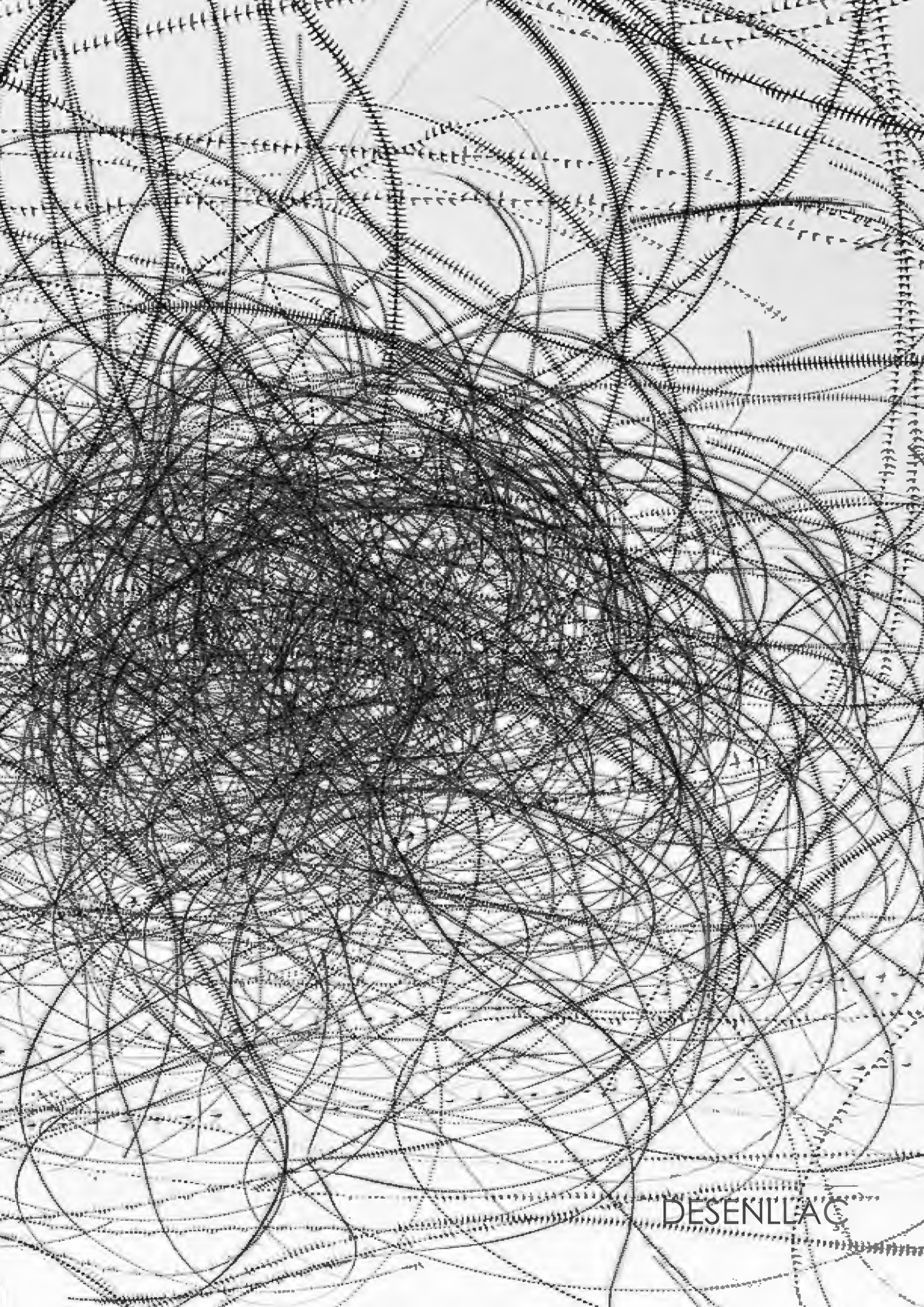
Trobar una de les seves fotografies quan ja tenia encaixat el projecte, em va servir per entendre com havia de suspendre la instal·lació, com havia d'utilitzar el recorregut per a explicar el temps i el record...

Només puc agrair a l'atzar i a la seva generositat que en aquest treball estigui utilitzant com a marc incomparable per a la reflexió algunes de les seves inspiradores fotografies.

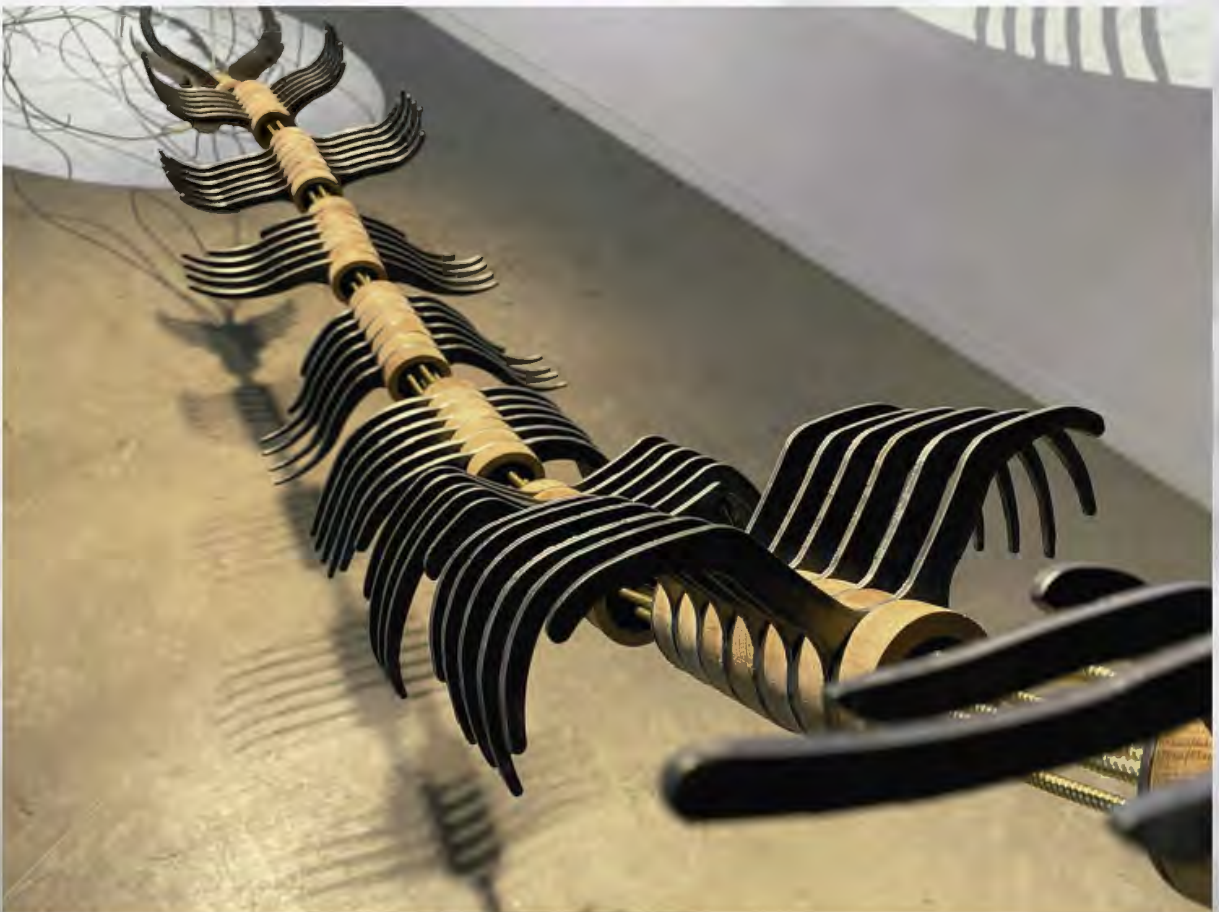
[Fotografia]: Bou, X., 2023. "Birds 2"
[Fotografia]: Bou, X., 2023. "Birds 3"

DESENLLAC

REFERÈNCIES

RECURSOS FÍLMICS I DIGITALS que componen aquesta instal·lació

[Film] Morao, M. (2023). "*Aixecar el vol*". Duració 4' 14"
<https://maitemorao.wixsite.com/elvol/partida>

[Films] Morao, M. (2023). Múltiples. Processos constructius. Duració total visionat 6' 30"
<https://maitemorao.wixsite.com/elvol/forma>

[App] Morao, M. (2023). "*Abans i després*". Duració 0' 30"
<https://maitemorao.wixsite.com/elvol/temps>

[Stop Motion] Morao, M. (2023). "*Construcció vèrtebra alada*". Duració 0' 10"
Morao, M. (2023). "*Rotació i visualització*". Duració 0' 15"
<https://maitemorao.wixsite.com/elvol/materia>

[Film] Morao, M. (2023). "*Mentre seguim a un ocell*". Duració 4' 34"
<https://maitemorao.wixsite.com/elvol/processos-1>

[Film] Morao, M. (2023). "*A vista d'ocell*". Duració 5' 04"
<https://maitemorao.wixsite.com/elvol/projecte>

[Film] Morao, M. (2023). "*Desenllaç*". Duració 2' 36"
<https://maitemorao.wixsite.com/elvol/desenllaç>

[Web] Morao, M. (2023). "*Aixecar el vol*".
<https://maitemorao.wixsite.com/elvol/>

RECURSOS GRÀFICS que il·lustren aquest projecte

- pp. 02 - 03 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 12"
- pp. 04 - 05 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 108"
[Codi QR] Morao, M. (2023). "Aixecar el vol". <https://maitemorao.wixsite.com/elvol>
- pp. 06 - 07 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 09"
- pp. 08 - 09 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 23"
- pp. 10 - 11 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 110"
- pp. 12 - 13 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 15"
[Dibuixos] Morao, M. (2023). "Corves anatòmiques, d'estat d'ànim i de vol d'ocell"
- pp. 14 - 15 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 15"
[Dibuixos] Morao, M. (2023). "Vèrtebra alada"
[Fotografia] Morao, M. (2023). "Vèrtebra 7"
[Render il·luminació] Morao, M. (2023). "Maqueta virtual instal·lació en sala polivalent BAUB"
- pp. 16 - 17 [Fotografia] Bou, X. (2022). "Sturnus vulgaris"
- pp. 18 - 19 [Fotografia] Bou, X. (2022). "Sturnus vulgaris" (Fragments)
[Fotogrames] Tourneur, J. (1942). "Cat People"
- pp. 20 - 21 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 189"
[Fotografia] Ai Weiwei. (2014). "Bombolles"
- pp. 22 - 23 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 12"
[Fotogrames] Viola, B. (2001). "Catherine's room", *Espejos de lo invisible*. Fundació Telefònica
[Instal·lació] Viola, B. (1995). "The veiling". Artium Museoa
[Instal·lació] Boltanski, C. (1986). "The children of Dijon", Salpetriere Chapel, París
[Instal·lació] Boltanski, C. (1995). "Les draps. Advento". Església de San Domingo de Bonaval
- pp. 24 - 25 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 198"
- pp. 26 - 27 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 134"
[Render] Morao, M. (2023). "Maqueta virtual instal·lació, assaig disposició"
[Codi QR] Morao, M. (2023). "Aixecar el vol". <https://maitemorao.wixsite.com/elvol>
[Web] Morao, M. (2023). "Aixecar el vol". <https://maitemorao.wixsite.com/elvol>
- pp. 28 - 29 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 14"
[Web] Morao, M. (2023). "Aixecar el vol". <https://maitemorao.wixsite.com/elvol>
- pp. 30 - 31 [Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 13"
- pp. 32 - 33 [Fotogrames] Antonioni, M. (1962) "L'eclisse"
[App] Dewever et al. (2019). "Alma. A tale of violence"
[Web] Hobbs, Mendes et NFB digital Studio. (2021). "The last hunt" <http://thelasthunt.nfb.ca/#/thelasthunt>
[Fotografia] Bou, X. (2021). "Ornithography 89"
- pp. 34 - 35 [Fotografia] Freepik. (2023). "Grullas grises volando sobre cielo nublado"
- pp. 36 - 37 [Fotografia] Bou, X., (2021). "Ornithography 66"
- pp. 38 - 39 [Fotografia] Bou, X., (2021). "Ornithography 12"
- pp. 40 - 41 [Fotografies] Bou, X., 2023. "Birds 2" i "Birds 3"
- pp. 42 - 43 [Fotografia] Morao, M. (2023). "Aixecar el vol". Vista de conjunt
- pp. 44 - 45 [Fotografies] Morao, M., (2023). "Aixecar el vol". Detalls de l'ascensió
[Fotografies] Morao, M., (2023). "Aixecar el vol". Imatges de la instal·lació amb ombres frontals i laterals
[Fotografia] Freepik (2023). "Núvols de tardor"
- pp. 46 - 47 [Collages] Morao, M., (2023). "Aixecar el vol". Detall del niu-tomba amb collage digital de cos jacent.
(dibuix anònim s. XVII-XVIII. Fons: Real Academia de Bellas Artes de Sant Fernando)
[Fotografies] Morao, M., (2023). "Aixecar el vol". Imatges de la instal·lació en ascensió amb ombres lateral i inferior
[Fotografia] Freepik, (2023). "Un mar de núvols"
- pp. 48 - 49 [Fotografia] Freepik (2023). "Mans i marc i ocells de mar"
- pp. 50 - 51 [Fotografies] Freepik (2023). "Cel de primavera"
- pp. 52 - 53 [Fotografia] Freepik (2023). "Cel d'esperança"
- pp. 54 - 55 [Fotografia] Bou, X., 2021. "Vol de ballestes"
- pp. 56 - 57 [Escultura] Morao, Maite (2019) "Deconstrucció d'ombra" (50x30x40cm) Alabastre i cautxú
[Escultura] Morao, Maite (2021) "De llum i ombres" (180 x 40 x 220cm) Fusta i llana verge amb estructura metàl·lica
[Escultura] Morao, Maite (2020) "Matèria i ombra" (50 x 50 x 85 cm) Pedra, bronze i caixa translúcida de llum
[Fotografia] Freepik (2022). "Ocell al niu"
- pp. 58 - 59 ¹ [Escultura] Morao, Maite (2023). "Vèrtebra alada de dona-fènix núm. 4" Impressió 3D en àcid polilàctic
² [GLT] Morao, Maite; (2023). "Objecte GLT núm. 5 per impressió 3D" Objecte de modelització digital
³ [Escultura] Morao, Maite; (2023). "Vèrtebra alada núm. 7" Fusta de roure, acer cru i estructura d'àcid polilàctic
⁴ [Render] Morao, Maite; (2023). "Vèrtebra núm. 9" Modelització digital
⁵ /⁶ /⁷ /⁸ [Autocad] Morao, Maite (2023). "Graelles i focus" Imatges dibuixades i renderitzades vectorialment
Fons [Fotografia] Freepik 2023. "Niu d'ocells en desenvolupament"
- pp. 60 - 61 [Fotografies] Morao, Maite (2023). Instal·lació "Aixecar el vol"
[Collages digitals] Morao, Maite (2023). Superposicions "Posar la vida al focus" i "No apartar el focus pel tabú de la mort".
- pp. 62 - 63 [Fotografia] Bou, X., 2021. "Ornithography 49"

REFERÈNCIES WEBGÀFIQUES I DIGITALS

CIPAG - Colectivo para la Investigación de la Prehistoria y la Arqueología del Garraf-Ordal. "Enterrados en posición fetal". El Mundo 21/11/13

<https://www.elmundo.es/ciencia/2013/11/21/528df48e0ab740440d8b4588.html>

GONZALO CARBÓ, Antoni "El arte abstracto y lo indecible: el fondo abisal de la obra de arte"

<http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/21876/1/153252.pdf>

HERNANDO, Sílvia "El viaje hacia la luz de Bill Viola". El País 5/02/20

https://elpais.com/cultural/2020/02/05/actualidad/1580922226_704067.html

KOOP, Ingrid. *Entrevista a Ingrid Koopp*. MIT Open Documentary Lab

<http://opendoclab.mit.edu/the-new-digital-storytelling-series-ingrid-kopp/>

LOMBA, Joaquín. "El enterramiento múltiple de Cabezos Viejos. Reflexiones sobre secuencias funerarias calcolíticas". Anuario Murcia, 2005

<https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2572633.pdf>

LUCA DE TENA, Manuel "La presencia de lo ausente El concepto y la expresión del vacío en los textos de los pintores contemporáneos occidentales a la luz del pensamiento extremo-oriental"

https://gedos.usal.es/bitstream/handle/10366/19498/DHABA_Presencia%20de%20lo%20ausente.pdf?sequence=1&isAllowed=y

REFERÈNCIES FILMOGRÀFIQUES I DOCUMENTALS

ANTONIONI, Michelangelo "L'eclisse", (1962). Fotografia: Gianni di Venanzo. Productors: Raymond Hakim i Robert Hakim

BOU, Xavier, (2016) "Ornithographies" Film. Duració: 3' 16"

BOU, Xavier, (2020) "Murmurations" Film. Duració: 2' 36"

BOU, Xavier, (2021) "Emergence" Film. Duració: 4' 16"

BOU, Xavier, (2022) "Touts les oiseaux du monde" Film. Duració: 5' 13"

DEWEVER, Miquel / FOUGÈRE, Isabelle / MICOL, Hugues. (2019) "Alma. A tale of violence".

<https://docubase.mit.edu/project/alma-a-tale-of-violence/>

HOBBS, Alexi / MENDES, Jeremy i THE NFB DIGITAL STUDIO (2021) "The last Hunt". Productor: DAO, L.

<http://thelasthunt.nfb.ca/#/thelasthunt>

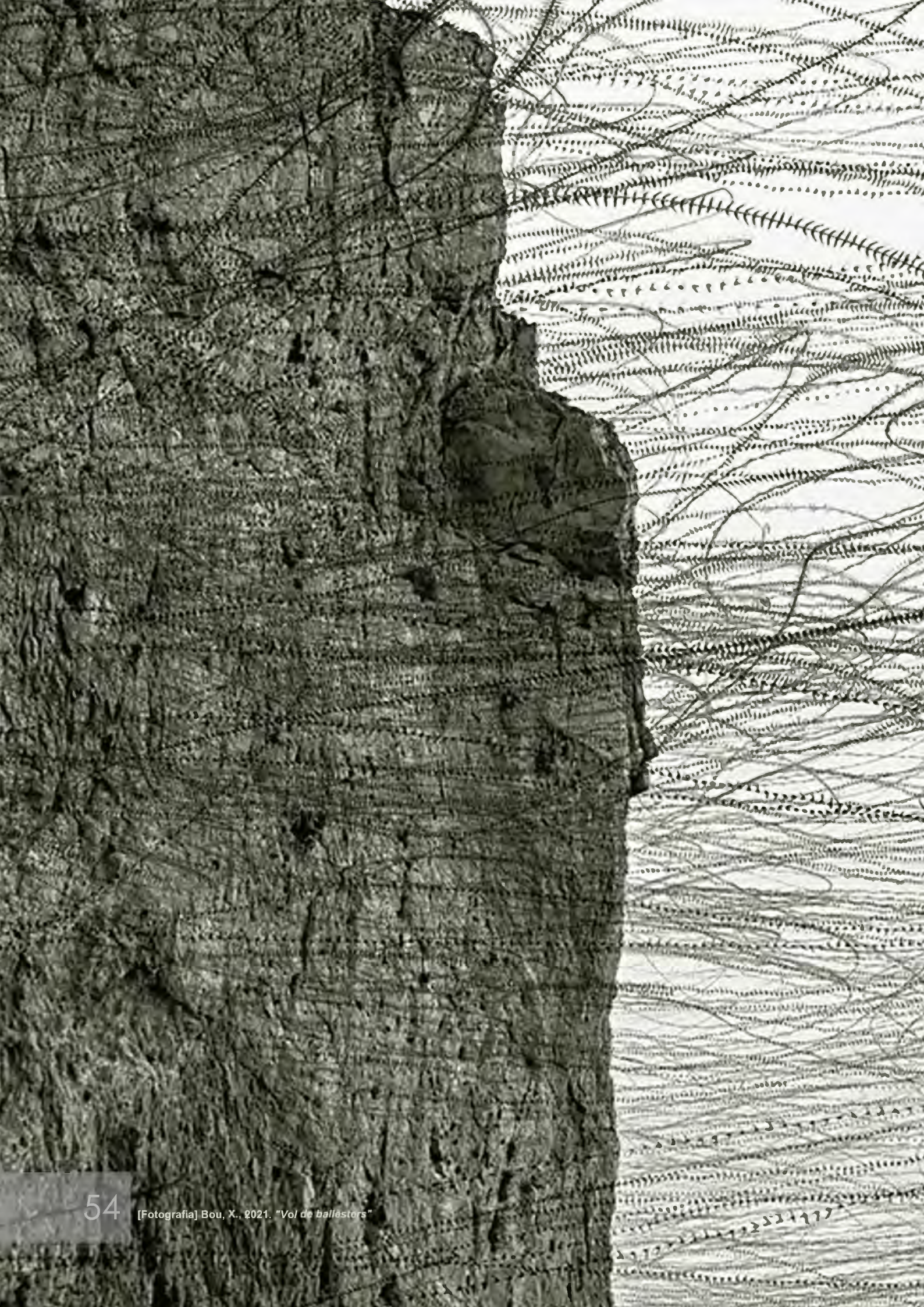
PERRIN, Jacques / CLUZAUD, Jacques / DEBATS, Debats (2001) "Le peuple migrateur". Documental. Fotografia: BARBÉ, Olli /

BENJAMIN, Michel / CARCEDO-DREUJOU, Sylvie. Productora: DeAPlaneta

TORNEUR, Jacques "Cat People", (1942). Fotografia: Nicholas Musuraca. Productora: RKO Pictures.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

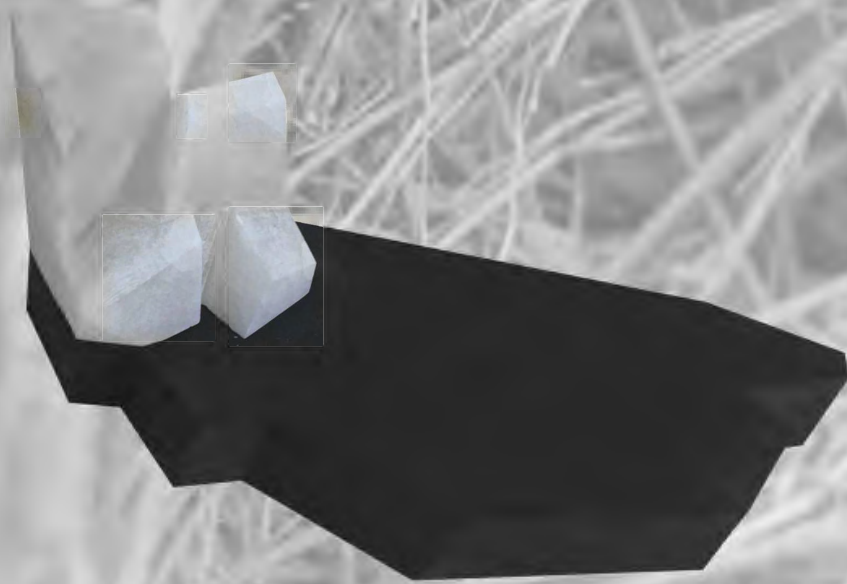
- ÁBALO Iñaki (2009), "Naturalez y artificio". Gustavo Gil, pp 59-60
- ADORNO, Theodor W. (1980) "Teoría estética", Editorial Taurus, pp. 9
- BACH, Richard, (1970) "Joan Salvador Gavina" Ediciones B
- BOLTANSK et al. (1995). "Adviento y otros tiempos". Ed. Polígrafa SA
- BREA, José Luís Brea (2007) "Cultura_Ram. Mutaciones de la cultura en la era de su distribución electrónica". Editorial Gedisa. pp 6, 14-15, 24
- BREA, José Luís Brea (2010) "Las tres eras de la imagen. Imagen-materia, film, e-image". Ed. Akal, pp. 89-91
- BUCI-GLUKSMANN, Christine. (2003). "Estética de lo efímero". Editorial Galilée, pp. 11-12
- CALVINO, Italo (1994) "Las ciudades invisibles" Editorial Siruela
- CELAN, Paul (2005) "De umbral en umbral: Poemas". Poesía Hiperión
- ELIASSON, O. (2001) "The mediated motion" (Catàleg exposició homònima). Kunsthau Bregenz
- FEHER, Michel (1991) "Fragmentos para una historia del cuerpo humano". Editorial Taurus pp. 421-423 i 491-520
- FONTCUBERTA, Joan (2010). "La cámara de Pandora. La fotografía@ después de la fotografía". Ed. Gustavo Gili
- FREEDBERG, David (1989) "El poder de la imágenes" Ed. Cátedra pp. 323-358
- GARCÍA X, RUBIO, O. JARAUTA, F. ARANGUREN, T. MAILLARD, C. (2010) "Ars itineris. El viaje en el arte contemporáneo". Ed. Ministerio de Cultura.
- GOLVANO, Fernando (2001). "Cultura, territorio y desarrollo. Nuevos desafíos Culturales. Nuevas prácticas artísticas." Ediciones Xabide, pp. 314-314
- GONZALO CARBÓ, Antoni. (2021) "La extinción como aurora: fuego y agua en el sufismo y en el arte contemporáneo (C. Twombly, W. Laib, B. Viola y S. Neshat)". Editorial Aurora. Papeles del Seminario María Zambrano, pp. 32, 35.
- HIBBARD, Howrd (1965) Xarait Ediciones, pp 115
- HUYSEN, Andresa (1995) "Escapar de la amnesia: El museo como medio de masa". El paseant, pp. 23-25
- KAMES, Henry. (1762) "Elements of criticism". Lyberty Fund, p. 122 (traducció pròpia)
- LACAN, Jaques. (1966) "Escritos 1". Editorial: Siglo veintiuno Editores
- MAILLARD, C. (2017) "La razón estética". Galaxia Gutenberg, pp. 45
- ULRICH OBRIST, Hans (2011) "Ai Weiwei. Conversaciones". Editorial Gustavo Gili, pp. 80-81
- STOICHITA, Victor Ieronim (1997) "Breve historia de la sombra". Ediciones Siruela
- STOICHITA, Victor Ieronim (2009) (comissari exposició). "La Sombra". Museu Thyssen-Bornemisza i F. Caja Madrid
- SUCARI, Jacobo (Febrer 2015) "Atravesar la ventana: incursiones del documental interactivo en el mundo presencial". Núm 8, pp 23.
- TANIZAKI, Junichiro (1994) "El elogio de la sombra". Siruela
- ZAMBRANO, María (1998) "Los sueños y el tiempo". Siruela

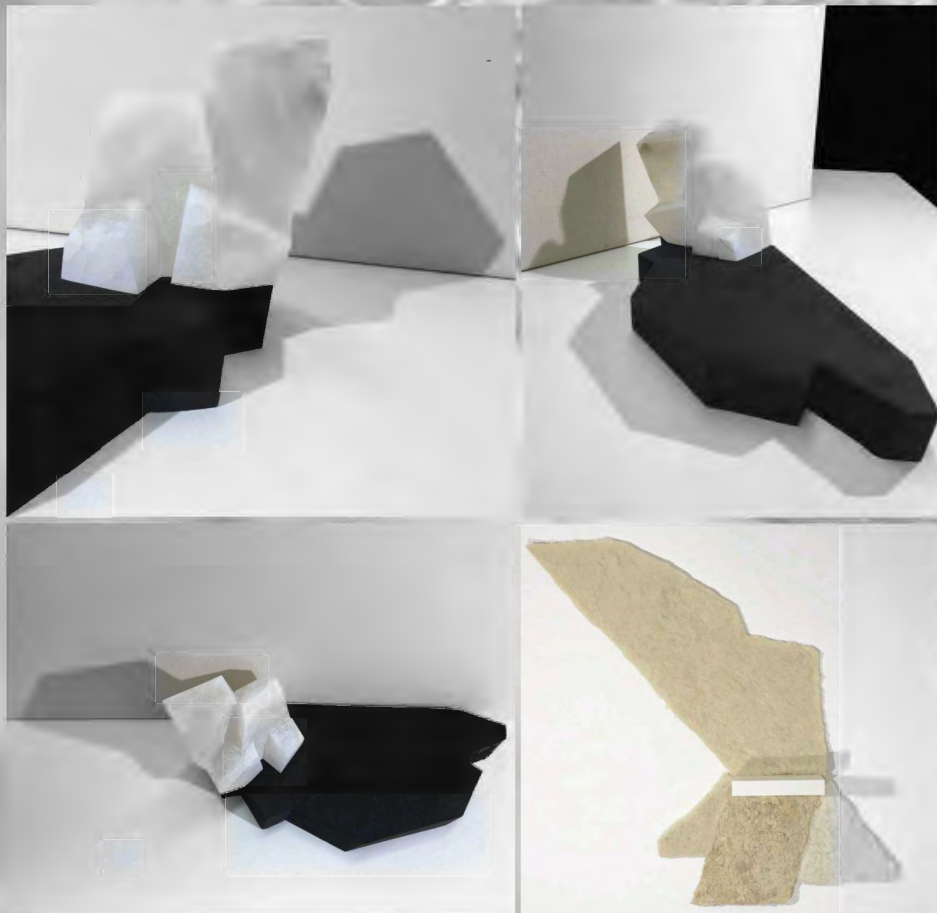

ANNEXES

I. ANTECEDENTS: Trilogia d'intents fallits per detenir el temps

Aquestes tres peces parteixen d'un intent desesperat per **aturar el temps**. Per aconseguir-ho, treballo amb les eines pròpies de la meva professió, l'arquitectura: **material, volum, textura i ombres**. Sempre ombres, dibuixant els meus temors i l'inexorable pas dels dies. I em decideixo a detenir-les: les fixo, les retallo, les immobilitzo, les **desconstrueixo**.

En alguns intents, les ombres
resten submises, desvalgudes,
com el suau teixit que
embolcalla una fina aresta.
Tot i que em reben fredes,
inerts, ermes de vida.

En altres, es perceben
lluminoses, càlides, farcides;
però en atansar-me són en
realitat pura aparença d'una
realitat que mai va ésser.
Rígenes, ufanes,
esperpèntiques, acompanyen
la peanya buida d'un temps
que no m'espera.

El **temps**, com el volum de Le Corbusier o la bellesa del gran Tanizaki, requereix de la penombra. Del batec d'un petit contrast entre tonalitats de foscor o de claror, d'ombres de fragments que en sí mateixos potser haurien estat insignificants. Provar de retenir-lo és com pretendre capturar l'ombra que embolcalla la vida i esdevenir un mantell feixuc i fred.

II. DESENVOLUPAMENT

V-1	V-2	V-3	V-4	V-5	V-6	V-7	V-8	V-9	V-10	V-11	V-12	
												P-1
												P-2
												P-3
												P-4
												P-5
												P-6
												P-0 P-7
V-1	V-2	V-3	V-4	V-5	V-6	V-7	V-8	V-9	V-10	V-11	V-12	

¹ [Escultura] Morao, Maite (2023). "Vèrtebra alada de dona-fènix núm. 3"

² [GLT] Morao, Maite; (2023). "Objecte GLT núm. 5 per impressió 3D"

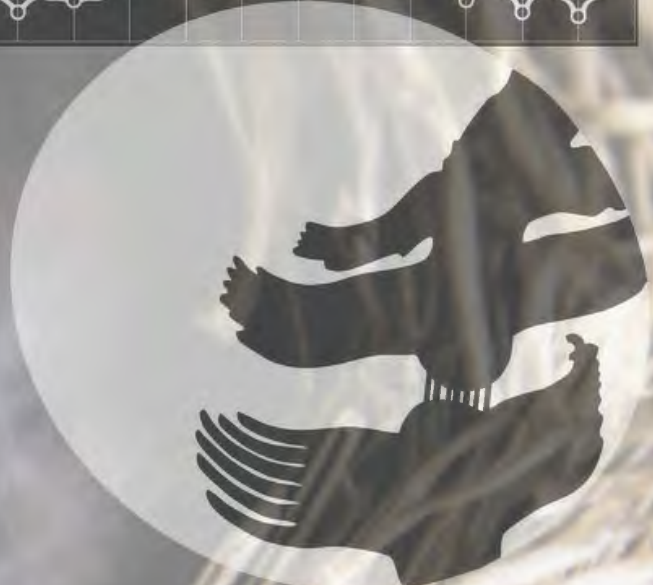
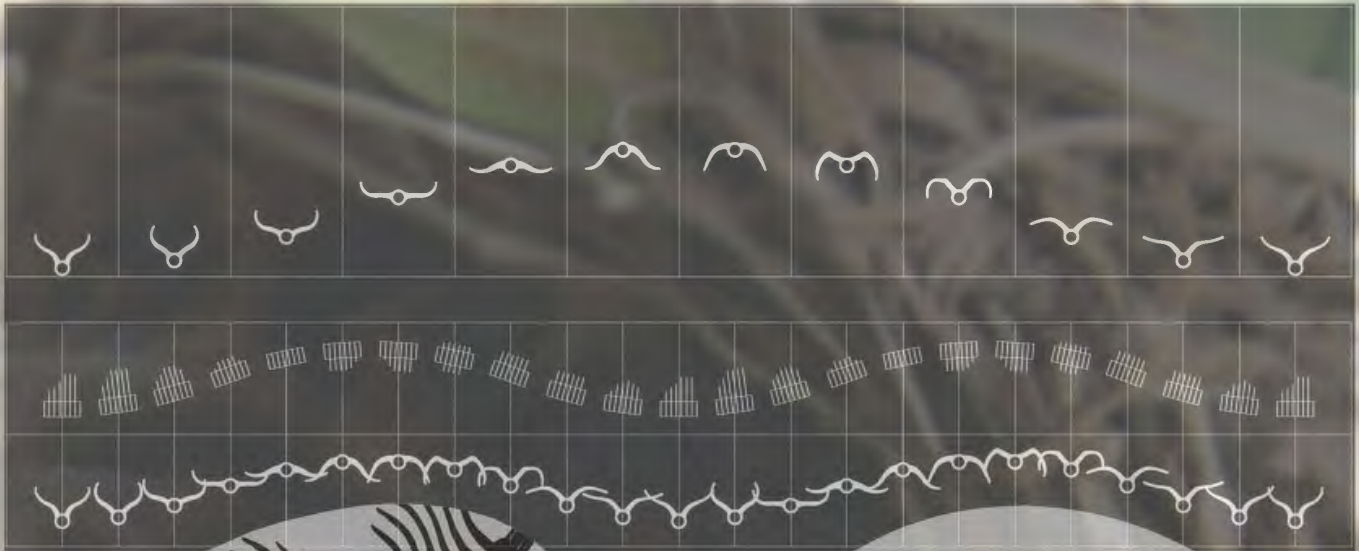
³ [Escultura] Morao, Maite; (2023). "Vèrtebra alada núm. 7"

⁴ [Render] Morao, Maite; (2023). "Vèrtebra núm. 9"

[Autocad] 5, 6, 7, 8 Morao, Maite (2023). "Graelles i focus" Imatges dibuixades i vectorialment per construir una maqueta digital de la instal·lació

[Fotografia] Freepik 2023. "Niu d'ocells en desenvolupament"

[Referències]: ¹⁴ Eliasson, O. (2001) "The mediated motion". Kunsthaus Bregenz

"Queridos todos:

Quando escribo esto queda menos de un mes para la inauguración del proyecto de Bregenz. Prácticamente todos los elementos de la exposición están ya en su sitio, pero, como de costumbre, quedan unos cuantos cabos sueltos.

¿Podría alguien decirme si la exposición se acaba (en la sala) o si la salida al exterior, mirando la muestra en sentido inverso, es en realidad una prolongación de ésta? (...)

Quando leáis estas líneas es muy probable que ya hayáis paseado por el edificio pero, antes de entrar, ¿os fijasteis en el tiempo que hacía?

Si yo dijera que el clima de Bregenz forma parte de la exposición -una pieza añadida a la muestra-, ¿me creeríais? Supongo que no se trata de si yo he creado o no el clima; de hecho, no he hecho nada en esta muestra. Sólo decidí lo que debería formar parte de ella y lo que no. En mi deseo por decidir dónde iba a empezar y terminar, me di cuenta (como siempre) de que la cuestión de si el clima forma o no parte del conjunto es irrelevante, puesto que no tengo elección -el clima siempre será parte del espectáculo, lo quiera yo o no- al igual que la exposición forma parte del clima."

(Eliasson, 2001)¹⁴

Com la mort forma part de la vida, em vingui ara bé o no.

(Morao, 2023; a menys d'un mes per la presentació del projecte)

"En la aproximación merece la pena dedicar un tiempo al recorrido (...). Si la aproximación es directa, la primera visión se mantiene hasta el final, en cambio, si es indirecta y persigue una línea serpenteante, los objetos intermedios parecen hacer que el final se mueva con el viajero y éste adopte un aspecto diferente a cada paso"

(Kames, 1972)¹⁵

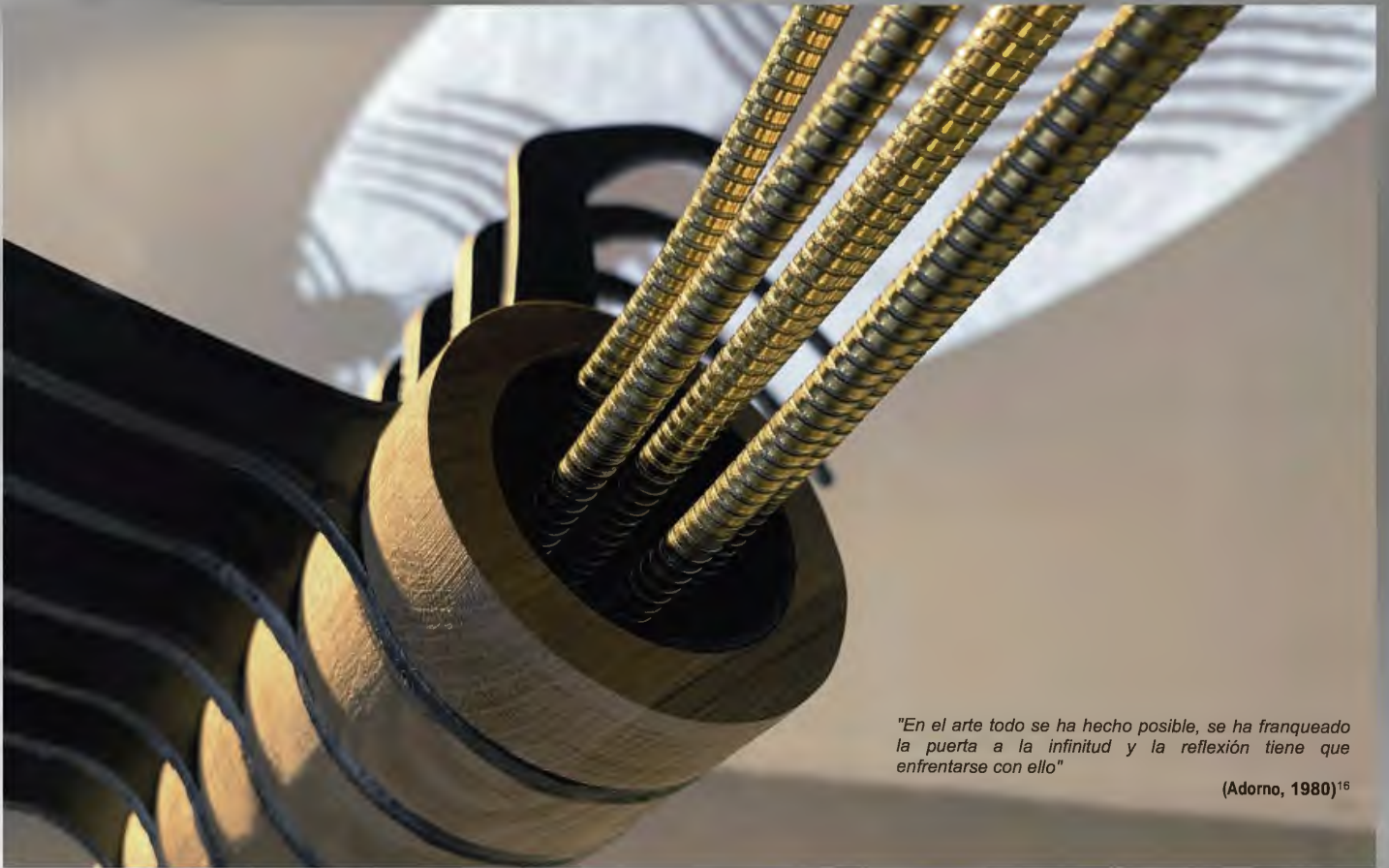
[Fotografies] Morao, M. (2023). Instal·lació "Aixecar el vol"

[Collages digitals] Morao, M. (2023). Superposicions "Posar la vida al focus" i "No apartar el focus pel tabú de la mort".

[Referències]: ¹⁵ Kames, H. (1762) "Elements of criticism". Liberty Fund, p. 122 (traducció pròpia)

¹⁶ Adorno, T. (1980) "Teoría estética". Ed. Taurus, p. 9

¹⁷ Colectivo para la Investigación de la Prehistoria y la Arqueología del Garraf-Ordal (CIPAG) (2013)

"En el arte todo se ha hecho posible, se ha franqueado la puerta a la infinitud y la reflexión tiene que enfrentarse con ello"

(Adorno, 1980)¹⁶

"En el Neolítico, la manera de inhumar los cuerpos -nunca dejada al azar- era siempre idéntica. Una vez realizada, éstos no eran enterrados, sino depositados en posición fetal y orientados hacia el acceso de la gruta. Los fallecidos eran previamente aseados y amortajados. En la sociedad neolítica, la posición en que naces era también con la que te ibas de la Tierra".

(CIPAG, 2013)¹⁷

III. COMIAT

Als meus fills, pel temps robat i els petons perduts,
a la meva família per ser-hi sempre, amb vent a favor i en contra,
als meus professors per ajudar-me a enlairar la mirada

i al meu company de vol, Pep, per absolutament tot.

